

5. Про компенсацію за пошкодження або знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок збройної агресії Російської Федерації: Закон України від 23.03.2023 № 2923-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20?find=1&text=%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BF#w1_4

Єременко Наталія Андріївна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник:
Халюк Сергій Олександрович,
професор кафедри конституційного права та
прав людини НАВС, доктор юридичних
наук, доцент

РОЛЬ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ: ПРАКТИКА І ПЕРСПЕКТИВИ

Конституційний Суд України (КСУ) виконує критично важливу роль у захисті прав і свобод людини, особливо в умовах воєнного стану, запровадженого 24 лютого 2022 року. У період, коли держава змушена обмежувати певні права громадян задля захисту національної безпеки, КСУ залишається гарантом збереження демократичних принципів і балансу між суспільними та індивідуальними інтересами.

У першому ухваленому після початку повномасштабного вторгнення Рішенні від 6 квітня 2022 року № 1-р(П)/2022, що стосується справи про посилений соціальний захист військовослужбовців, Конституційний Суд України враховує обставини, пов'язані зі збройною агресією російської федерації проти України. У своєму рішенні Суд наголошує на значущості Збройних Сил України та інших військових формувань у захисті суверенітету, незалежності й територіальної цілісності держави. Ці конституційні принципи становлять основу конституційного ладу України, а їхній захист є вирішальним для забезпечення всієї системи конституційних прав і свобод людини та громадянина, гарантованих Конституцією України. Відтак усебічна підтримка військовослужбовців Збройних Сил України є одним із засобів розширення оборонних можливостей держави [2].

Відтак, у Рішенні від 27 грудня 2022 року № 4-р/2022, КСУ розглянув справу щодо відповідності Конституції України Закону України «Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» щодо назви релігійних організацій (об'єднань), які входять до структури (є частиною) релігійної організації (об'єднання), керівний центр (управління) якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову

агресію проти України та/або тимчасово окупувала частину території України». Конституційний Суд України підкреслив: «Конституція України та низка міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України, які стали частиною національного законодавства України, допускають можливість обмежувати права людини за певних обставин та умов. До таких обставин належать акти збройної агресії, які ставлять під загрозу не лише територіальну цілісність держави, що зазнала збройного нападу, її політичну незалежність, державний суверенітет, а й існування самої держави, що є об'єктом агресії, як такої» [3]. Таким чином, ухвалення Рішення в умовах запровадженого в Україні воєнного стану та боротьби Українського народу проти агресії російської федерації зумовило висновок Конституційного Суду України про відповідність заходів, передбачених оспорюваним законом, принципам пропорційності та конституційності. Усі зазначені рішення КСУ демонструють його здатність захищати фундаментальні права громадян навіть у найскладніших умовах. Конституційний Суд України адаптує своє правозастосування до викликів воєнного часу, зберігаючи баланс між захистом прав громадян і забезпеченням національної безпеки. Рішення КСУ демонструють, що забезпечення територіальної цілісності, незалежності та суверенітету України є ключовими складовими правового порядку, які впливають на дотримання прав людини. Суд підкреслює, що навіть у воєнний час будь-які обмеження прав громадян мають відповідати принципу пропорційності, тобто бути виправданими, необхідними та співмірними до загроз.

В умовах воєнного стану Суд сконцентрував свою діяльність першочергово на необхідності розгляду окремих категорій справ, зокрема щодо посиленого соціального захисту військовослужбовців. Варто зазначити, що після завершення воєнного стану Конституційний Суд України може зіткнутися з новими викликами, пов'язаними із відновленням країни та інтеграцією окупованих територій. Суд має всі можливості для подальшого розвитку своєї діяльності, які залежать від його незалежності, здатності адаптуватися до викликів часу та інтегрувати найкращі міжнародні практики у свою діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII : станом на 20 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text> (дата звернення: 04.12.2024).
2. Рішення Конституційного Суду України від 06.04.2022 № 1-р(II)/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-22#Text> (дата звернення: 04.12.2024).
3. Рішення Конституційного Суду України від 27.12.2022 № 4-р/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va04p710-22#Text> (дата звернення: 04.12.2024).